

առաքեալներով: Եւրոպացի մանկավարժութեան ուսանողներ տւելի ծանօթ են Ամերիկայի մէջ արդի մանկավարժներու գործին ու փորձարկումներուն: Բայց Ամերիկացի ուսանողներ՝ բաղդատական մանկավարժութեան դասէն դուրս առհասարակ անտեղեակ կը մնան Եւրոպայի գործերուն:

Այս՝ սակայն՝ չի նշանակեր թէ փրոֆ. Սարաֆեանի աշխատանքը միայն Ամերիկացիներու համար է: Մե՛նք մանաւանդ պէտք ունինք անոր: Մեր դպրոցները ամէն անկիւնէ գիրք կը հոտին: Մզլոտած են մեր ուսուցման նիւթերը, և ուժէ՛ ինկած՝ մեթոտները: Կեանքի արեւը քիչ կը թափանձէ հոն: Տղուն համար որ հոն կու գայ, կեանքը դպրոցէն դուրս է: Հոն կու գայ ոչ թէ ապրելու, այլ կաղապարուելու: Եւ ան կ'ատէ այս կաղապարանողը, ուր աւելի ճնշում կայ քան փոխադարձ հաղորդակցութիւն մեծին և փոքրին միջև:

Ճիշդ պէտք է, յարատե՛հից, նոր և առողջ համոզումներ գոյացնելու համար դպրոցի մասին, մանկան մասին, ուսուցման առարկայի մասին, մեթոտի մասին: Ու ո՛րքան օգտակար՝ ծանօթանալ գործին ու մտածման պատմական այս մեծ վարպետներուն, վկայութեան կոչել զանոնք ժամանակի ձգձգած վարագոյրի ետեւէն, և իրենց լեզուն թարգմանել արդի աշխարհի պայմաններուն մէջ ձեռքերնին մածին դրած մշակներու: Հաղորդակից ըլլալ անոնց փորձառութեան, համոզման եւ հաւատքին, ու տեսնել որ մեր աշխատանքը, որքան ալ «նոր», շարունակութիւն մըն է էապէս քան թէ ըստեղծութիւն մը: Անոնց տուած ներշնչումէն է որ այսօր ունինք Տիուին, Տէքլոին, Թորնտայքը, Բլաքբընը, Պինէն, Մոնթէսորին, Փարքհըլսը, և փորձարկումի մէջ դրուած բազմաթիւ «մեթոտներ»:

Ընկերային ընդհանուր արթնութեան հետ, դպրոցին մէջ ալ նոր ոգի մը կը սաւառնի, թէ՛ և տեղ տեղ շատ քննադատիչ ու քանդիչ իսկ թուի: Եթէ կը քանդուին դպրոցի պարիսպները, զանոնք աւելի ընդարձակելու համար է, մինչեւ որ դաստիարակութեան սահմանները երթան կորսուին ընտանիքի՝ շուկայի՝ գործարաններու առօրեայ իրական կեանքին մէջ: Շարժում մը՝ որուն պիտի չկարենան զիմադրել աւանդական դաստիարակութեան

չափազանց բացորձակի վերածուած ուսուցման նիւթերը և առաձգականութենէ զուրկ երկաթի օրէնքները:

Փրոֆ. Սարաֆեանի գիրքը պատմական յստակ հայեացք մը կուտայ ֆրանսական աշխարհի մէջ այդ բարեշրջումի խորքի մասին:

Անրիյիսս

ԲԻԻԶԱՆԴ ԵՂԱՅԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Խորին շնորհակալութիւն կը յայտնենք Բարիզարնակ Աղնուամեծար Տօքթ. Հրանդ Համամճեանի, որ, ինչպէս անցեալ տարի մերձ երկտասնեակ մը օգտակար գիրքերով և ողջ. գրագէտներու ձեռագրաց նըմոյշներով, այս տարի եւս ճոխացուց Ս. Աթոռոյս գրչագրաց Մատենադարանը, հանգ. մեծահմուտ բանասէր Հ. Սուքիաս Վ. Պարոնեանի կարգ մը ձեռագիրներով, որոնք հետեւեալներն են.

1. Հայերէն արմատներու քառարան:

2. Բառգիրք հայերէն համանունաց, հանգերձ բաղմաթիւ մէջբերումներով աղգ. մատենագիտութիւնք:

3. Հայերէն քառարան յանգերու: Երեքն ալ, մանաւանդ առաջին երկուքը, ստուար գործեր, թէ՛ և իրեւ աշխատութիւն՝ թերի մնացած:

4. Պատմութիւն զծագման և զծաւալմանից այբուբանից. ընդարձակ և խորագնին ուսումնասիրութիւն, ուր նկատի կ'առնուին բոլոր ծանօթ հին և նոր լեզուներու այբուբանքը, ինչպէս նաև, բաղդատականօրէն, հայկականքը:

5. Արուեստ մասնագրութեան. ընդարձակ և ընտիր գործ, որ տեսակ մը գրագիտութիւն է, թէ՛ և հին ձեռքի բայց հմտութեամբ գրուած, որուն կը խառնուի նաև հետադարձական արուեստի և տրամաբանութեան ուսումը:

6. Անկախութիւն Հայոց. այս վերնագրին տակ ամփոփուած են իր քանի մը բանախօսութիւնները մեր աղգային պատմութեան վրայ, զորս հաւանաբար խօսած

է ի Մանչէսթըր. նիւթը կ'ընդգրկէ Հայոց ծագումէն մինչև վերջին ժամանակները. գործը, իր ամբողջութեանը մէջ կարելի է նկատել ընդարձակ տեսութիւն մը Հայ ազգային պատմութեան վրայ, իմաստասիրօրէն՝ իր ձեռով՝ ընդլայնուած:

7. Գեղարուստ. գեղեցիկ արուեստից և գեղեցիկ դպրութեանց վրայ բանաստեղծութիւն մը, Մանչէսթըր կարդացուած:

8. Հնդկաստան. ընդարձակ նութիւն՝ հայ մատենագրութեան տեսակէտով այնքան մեծ կարեւորութիւն ունեցող այս երևոյթին շուրջ կատարելի ուսումնասիրութեան մը համար հաւաքուած անշուշտ, երբեմն երբեմն մասնակի մանր ընդլայնումներով:

9. Խորենացոյ վերաբերմամբ կատարուելիք ուսումնասիրութեան մը առթիւ գրուած նոթերու բազմախումբ տրցակ մը:

10. Մանրատու գրուածքով հոծ էջերու ստուարագոյն գումար տրցակ մը, որ կը պարունակէ Եւրոպական զանազան քաղաքներու մատենադարանաց հայ ձեռագիրներէ շահեկան քաղուածքներ, ընդօրինակութիւններ, ցուցակագրութիւններ և տեղեկութիւններ:

11. Թարգմանութիւն մի քանի բանասիրական և լեզուաբանական ուսումնասիրութեանց եւրոպացի գիտնականներու:

12. Գրական հաստատուններու հաւաքում մը, կարծես առանձին դաստիարակութեանց պատեհութեամբ փնջուած:

13. Թարգմանութիւն Շէքսպիրի Յուլիոս Կեսար, Մագպէթ և Յովհ. արքայ ողբերգութեանց (թերի):

14. Ինքնագիր բարեբաղն. «Փախուստ Արտաշէս Բ. ի» (Վենետիկ գրուած՝ 1857 ին, Հ. Եղ. Հիւրմիզի քննադատականով միասին):

15. Ինքնագիր ֆուրգներ, իր կողմէ խօսուած:

16, 17, 18, 19. Հորս տրցակներ խառն նոթերու:

Մասնադարձակապէս Ս. Արոտոյ

ԿԻՒՐԵՂ ՎՐԴ. ԻՍՐԱԵԼԻԱՆ

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ԱՄՍՕՐԵԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

Անցնող նոյ. ամսուայ ընթացքին, Ս. Աթոռոյ Տճօրէն ժողովը ի նիստ դաւաճուեցաւ իբրեւ վարչական մարմին Գ իսկ իբրեւ Կրօնական Ատեան՝ 5 անգամներ. նոյնպէս Աւուսմն. Խորհուրդը՝ 2 անգամ, իւր քանչիւրը զբաղեցով՝ իր իրաւասութեան սահմանին մէջ եղած խնդիրներով:

● Նոյ. 4 նոյ. — Նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Զօր երեկոյին կատարուեցաւ «Հրաշափառ» իւ թափօր ի Ս. Յարութիւն, Գիւտ խաչի վաղուան տօնի առթիւ. կիրակամուտի պաշտասամունք կատարուեցաւ հայապատկան Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցոյ մէջ:

— Երեկոյին, ժառանգաւորաց ուսուցիչներէն Պր. Ներսէս Թամամեան վարժարանի սրահին մէջ բանախօսեց կրօնի ծագման և էութեան մասին:

● Կիր. 5 նոյ. — Գիւտ խաչի տօնը, ըստ սոնայոյցի եւ տեղական աւանդութեան, մեծահանդէս շուքով կատարուեցաւ Ս. Յարութեան տաճարի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցոյ մէջ: Ըստ աւանդին պատշաճի քարոզեց Ս. Պատրիարք Հայրը: Պատարագէն յետոյ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին, որ զգեստաւորուած էր ըստ առաքնանի եւ մասնակցութեամբ բոլոր միաբանից, որոնք ամէնքն ալ նմանապէս զգեստաւորուած էին, կենաց փայտի մատունքը առնուելով խաչ-գիւտի ստորերկրայ սեղանէն, թափօրով փախադրուեցաւ ի Ս. Յարութիւն, եւ երկու դարձուեցաւ Ս. գերեզմանին շուրջը: Նուիրական քրքութիւնը կը կրէր Ս. Պատրիարքը, ամպօղանի շերտերէն:

● Նոյ. 11 նոյ. — Երեկոյին բացումը կատարուեցաւ Պ. Հ. Մ. Մ. ի ընթերցատան՝ վանուց չըջափակին մէջ, կը նախագահէր Ս. Պատրիարքը, որ այս առթիւ ազգու յորդորական մը խօսեցաւ շերտասարդներուն. այս Հաստատութեան մէջ, որ առայժմ կը ծառայէ որպէս ընթերցարան, շուտով պիտի կազմակերպուի նաև բանախօսութեանց ընթացք մը:

● Կիր. 12 նոյ. — Ս. Պատարագի միջոցին, Տ. Հայկազուն վրդ. քարոզեց Ս. Յակոբի տաճարին մէջ, բնաբանն էր «Թող մեզ զպարտիս մեր». բացատրեց թէ ներողամտութիւնը որ իր խորքին մէջ աստուածային ստաբիլնութիւնն է՝ սիրոյ սկզբունքին ամենէն ընդհանրացեալ կերպն է, և պէտք է նկատուի քրիստոնէական բարոյականի մեծագոյն կառնաններէն մին:

— Յերեկին, Կիւլպէնկեան Մատենադարանի սրահի մէջ բանախօսեց Տ. Սիւն վրդ. Նիւթ ունենալով «Աստեղագրութիւնը երկիւնքը, զոր համեմեց գիտական տեսութիւններով և բարոյական մը տածումներով» — իսկ ընթերցէն վերջը, Հ. Բ. Բ. Միութեան տարեկան շարքին Բ. բանախօսութիւնը կատարեց Բարեփրականի սրահին մէջ, Ս. Աթոռոյ ուսուցիչ Պ. Գր. Միսայեան, եւ խօսեցաւ արդի տնտեսական տաղանային մասին: